

ראיון: עמיר פרץ
השר להגנת הסביבה

ציטוט מומלץ

פרץ ע. 2013. על סביבה, חברה
ושלום. אקולוגיה וסביבה 4(3):
272-273.

השר פרץ בסיוור בכפרים בדואיים במועצה האזורית אבו-בסמה שבנגב | צילום באדיבות המשרד להגנת הסביבה

על סביבה, חברה ושלום

[המילה האחרונה](#)

גיליון סתיו 2013 / כרך 4(3) 1 באוקטובר, 2013

אין תחום שפורץ גבולות ומפיל חומות – בין עדות, בין דתות, בין אומות, בין מדינות – כמו התחום של הגנת הסביבה. חשוב לקשור בין צדק סביבתי לצדק חברתי ולשלום, כך שהם ייצרו מעגל שאי אפשר יהיה להתעלם ממנו, כפי שאי אפשר להתעלם מכך שהשפכים הזורמים מאזור חברון אינם מתחשבים בגבולות הפוליטיים וזורמים היישר לנחל באר שבע. הסיכוי להצלחה טמון ביצירת מכנה משותף בין בני האדם, בהכרה בבעיות, באחריות הדדית להן ובשיתוף פעולה בדרך לפתרונן. אני רואה את המשרד פועל בעתיד במסגרת הכוללת של שלום, חברה וסביבה.

הדבר הראשון שהחלטתי לעשות כשר להגנת הסביבה, הוא לפעול כמיטב יכולתי לשנות את הגישה הנהוגה למימון מיזמים סביבתיים, שמגדילה בדרך כלל פערים חברתיים. כיום הקבוצות החזקות הן אלה שצורכות את שירותי איכות הסביבה. קחו לדוגמה מקרה בודד: מיזם של מחזור ברשויות מקומיות. לרוב, הרשויות החזקות הן הראשונות להפעיל ולקדם מיזמים כאלה. הדבר מתרחש לא רק בגלל תודעה סביבתית מפותחת יותר בקרב קבוצות אלה, אלא לעתים כתוצאה מנהלים בירוקרטיים: שיטת ה-matching שמפעילה ממשלת ישראל. כאשר משרד מעוניין לקדם מיזם, הוא תמיד דורש השתתפות כספית של הגורם (בדרך כלל – הרשות המקומית) שמעוניין להשתתף בו. אבל רק רשויות חזקות דיו יכולות לתרום את חלקן למימון המיזם, וכאשר הוא יצא לפועל, הן יעודדו את התושבים לצרוך את השירות. כך מקבל הפער החברתי-כלכלי תנופה באמצעות מיזמים סביבתיים. לפיכך, העברנו חוק שמשנה את הכללים בהשקעות של המשרד להגנת הסביבה, כך שאם אני מגיע למסקנה שרשות מסוימת חלשה מכדי לתרום את חלקה במימון המיזם, הרי בסמכותי להחליט להשקיע בהפעלתו באותה רשות, כמעט ללא השתתפות כספית מצדה.

חוק זה מאפשר לי להוביל מיזם שיספק לאוכלוסיות החלשות ביותר – כמו כמה מהיישובים הבדואיים בנגב – את השירותים מהרמה הגבוהה ביותר. אנו נקפץ את היישובים הללו ממצב שלא מתקיים בהם פינוי אשפה, למציאות של הפרדת פסולת, טיפול בה ומחזור. באופן חסר תקדים יבוצע פינוי האשפה יום-יום במשך מספר חודשים על-ידי המשרד עצמו, עד שמערך הטיפול בפסולת יבסס מחזוריות של ניהול וטיפול בצורה הנכונה. אני שואף להפוך את היישובים הללו למודל, כך שתוסר הסטיגמה כאילו התושבים ותרבותם הם מקור הבעיה. אני דוחה את התפיסה כאילו האוכלוסייה היא האשמה, ולפיכך ממילא דבר לא יעזור. אני אישית, כשר להגנת הסביבה, לא מוכן שנפטור עצמנו מטיפול בבעיה בגלל תפיסה שכזו. הטרגדיה היא

שמשום מה בעיות סביבתיות רבות מתנקזות לחצר האחורית של אותם יישובים.

מישור אחר של פעולת המשרד הוא התמודדות עם כוחות כלכליים מורכבים, שעבורם דרישות הגנת הסביבה מגלמות תוספת של נטל. ניקח לדוגמה את התחום של הנגשת החופים: הקיץ פתחנו לציבור שני חופי רחצה בכינרת (דגניה והולידיי אין), שהוחזקו לפני כן על-ידי גורמים פרטיים. כדי לנסות לעקר את ההחלטה מתוכן ניסו הגורמים האחראיים לעשות תרגיל מניפולציה ידוע: הזנחת השירות הציבורי כדי להוכיח שעליו להיות מסופק בתשלום – הם הפסיקו לעשות את הפעולות הנדרשות לניקיון החוף ולתחזוקה שלו. המסר שהם ניסו להעביר היה ברור: אתם רוצים חוף פתוח? קבלו חוף מזהם! אני הבהרתי לאותן רשויות שיש להן אחריות על פי החוק, ובמידת הצורך אגיש נגדם תביעה, מכיוון שאי-גביית כסף לא מסירה מהם את אחריותם למקום. כפי שחובתם לנקות את רחובות העיר, כך גם עליהם לנקות את החופים שבתחום העיר. על פי השקפת עולמי יש שירותים שחובתה של המדינה לספק לאזרחיה, בחינם ובאופן איכותי. המדינה מחויבת לתת שירותי סביבה טובים, כפי שחובתה לעשות זאת עבור שירותי חינוך ובריאות. אסור בשום פנים ואופן ששירותים אלה יהפכו להיות נחלתם של בעלי האמצעים הכספיים.

אני רוצה לציין את חשיבותם של ארגוני הסביבה, שאני רואה בהם שותפים מלאים להשגת מטרות המשרד להגנת הסביבה. אני רואה חשיבות בחיזוקם של ארגוני הסביבה, ומבחינתי אם ארגון חדל לפעול – נגרם נזק לנושא, לרעיון ולמאמץ הכולל. בגלל שזו אינה תקופה מוצלחת לגיוס תרומות, אני פועל לגייס כסף לסיוע לארגונים הנמצאים בקשיים כלכליים.

לארגוני הסביבה הייתה תרומה משמעותית ביכולת של המשרד להגנת הסביבה להשיג הישגים בנושא הכלכלי הרחב והחשוב של חלוקת הגז הטבעי ליצוא ולצריכה מקומית. הפעילויות השונות של הארגונים תרמו לשינוי האווירה הציבורית, כך שאף על פי שהם לא ישבו סביב שולחן קבלת ההחלטות, רוחם הייתה בחדר, ולי זה עזר מאוד בהובלת העמדה שלא מוכנה להתפשר שרק 45% בלבד מהגז המופק יהיה מיועד לצרכנים הישראליים. במקום להתמקד על היחס בין צריכה מקומית ליצוא, דרשתי שלאזרחי ישראל תוקצה הכמות הנדרשת לצריכה הצפויה ב-25 השנים הקרובות (הערכנו אותה בכ-600 מיליארדי מ"ק). לשמחתי, ראש הממשלה, שר האוצר ושרים אחרים התייחסו לעמדת המשרד להגנת הסביבה כאל תו מוסרי להחלטה אקולוגית, ובסופו של דבר הממשלה הושפעה מאוד מעמדתנו (ובשלבי קבלת ההחלטות עלתה ההקצאה לצריכה מקומית מ-450 ל-550 מיליארדי מ"ק). מכיוון שמדובר בהחלטה בעלת משמעויות בין-דוריות, חשבתי שראוי שקבלת ההחלטה תיעשה בפורום רחב יותר (הכנסת), ועל כך ידון בקרוב בג"צ.

לתגליות הגז הטבעי יש ערך מוסף סביבתי חשוב נוסף – מקור האנרגיה הזול תורם לאפשרות להקמת מפעל לייצור אמוניה בישראל, דבר שיאפשר את סגירתו של מכל האמוניה במפרץ חיפה. הקמת מפעל לייצור אמוניה לפי צרכיה השוטפים של התעשייה, וללא צורך באכסון עודפים, עדיפה בהרבה על הפעלתו הנוכחית של מכל האמוניה (שהרזרבה הלאומית בסך של עד 12,000 טונות אמוניה מאוכסנת בו). כדי לקדם את הקמת המפעל לייצור אמוניה, מייעד המשרד להגנת הסביבה כסף להקמת המפעל, וזאת באופן תקדימי. שר הכלכלה, שמשדרו הוא האמון על מתן תמיכות להקמת מפעלים, הסכים שבמקרה זה המשרד להגנת הסביבה הוא שיוביל את הקמת המפעל, וכך הטיפול בהקמת המפעל ייעשה מתוך תפיסה סביבתית ולא רק מתוך תפיסה כלכלית. קרקע להקמת המפעל אותרה במישור רותם, ובעוד מספר חודשים יצא המכרז לחברות ישראליות ובין-לאומיות. זהו מיזם חשוב, שאני מתחייב להתמקד בו, באופן אישי, במהלך כהונתי.

מדיניות חדשה שאני גאה בה, היא צמצום, עד כדי מניעה, של ציד בישראל. אני מתכוון לבטל את המצב הקיים שבו בעלי כנף החולפים בשמי ארצנו, כאורחים לרגע, מוצאים עצמם מטרה לציד. המשרד להגנת הסביבה מקדם הצעת חוק שתאסור באופן מוחלט על קיום ציד ספורטיבי. היתרים לציד יינתנו רק במקרים של צורך להגנה מפני פגיעה בריאותית. ברור לי שהחלטה כזו תהיה חריגה ביחס להרבה מדינות מערביות, אך אני חושב שעל מדינת ישראל לשמור על המעט שיש לה, ולא לאפשר לפגיעה בחיות הבר להימשך.